

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ НАСІННЯ РІПАКУ ТА ПРОДУКТІВ ЙОГО ПЕРЕРОБКИ В М'ЯСОПРОДУКТАХ

Галенко О. О., канд. техн. наук, доцент,

Медяник М. М., магістр

e-mail: galen@i.ua

Національний університет харчових технологій

Анотація. В представленій роботі було досліджено перспективу використання насіння ріпаку та продуктів його переробки в м'ясопродуктах, зокрема розглянуто характеристики та властивості насіння ріпаку: хімічний склад, амінокислотний та фракційний склад. Зроблено висновки про біологічну повноцінність білка насіння ріпаку. Розраховано амінокислотний СКОР та визначено лімітуючі амінокислоти.

Ключові слова: біологічна цінність, м'ясопродукти, ріпак.

Застосування білкових добавок сприяє не тільки підвищенню харчової та біологічної цінності м'ясних продуктів, але й формуванню їх структурно-пластичних властивостей. Використання насіння ріпаку, подрібненого насіння та олії з насіння ріпаку в технології м'ясних виробів забезпечить їх високу харчову і біологічну цінність, а присутні в насінні ріпаку антиоксиданти сприятимуть подовженню терміну зберігання продуктів, тому такі дослідження є актуальними. Мета досліджень на даному етапі – вивчення хімічного складу та функціонально-технологічних властивостей білкових продуктів, отриманих з насіння ріпаку озимого безерукового.

Дослідили хімічний склад насіння ріпаку залежно від ступеня його подрібнення. З метою одержання білкових продуктів застосовували метод сухого концентрування. Щоб зберегти у непошкодженому стані ліпідні сферосоми проводили подрібнення без отримання борошністого помелу. При такому помелі будуть збережені алейронові зерна. Отримали 4 білково-ліпідні фракції подрібненого насіння (БЛФ): 1 – діаметр сита – 1,5 мм; 2 – 1,0 мм; 3 – 0,75 мм; 4 – 0,56 мм.

Хімічний склад білково-ліпідних фракцій отриманих з насіння ріпаку наведено в таблиці 1.

Високий рівень вуглеводів і клітковини (8,29...11,62%) обмежує, у деякій мірі, кількість внесення БЛФ з насіння ріпаку до рецептури м'ясних січених напівфабрикатів. Високий вміст клітковини не можна вважати негативним фактором, оскільки в даний час у світі спостерігається тенденція до виготовлення продуктів спеціального призначення, зокрема геродієтичних, з підвищеним вмістом баластних речовин, які позитивно впливають на процеси метаболізму в організмі. Отримані результати свідчать, що вміст ліпідів вище в БЛФ 1. БЛФ 2 і 3 мають приблизно однакову кількість ліпідів, але поступаються БЛФ 4 і 1. Отримані дані свідчать, що насіння ріпаку є цінним джерелом ліпідів,

вміст яких складає 44,45...48,31%. Співвідношення білок : жир у дослідних зразках становить 1:2.

Таблиця 1. Хімічний склад білково-ліпідних фракцій з насіння ріпаку

Хімічний склад, г/100 г	Зразок білково-ліпідних фракцій			
	БЛФ №1 (d _c =1,5мм)	БЛФ №2 (d _c =1,0мм)	БЛФ №3 (d _c =0,75мм)	БЛФ №4 (d _c =0,56мм)
Білки	24,78±0,01	26,52±0,02	23,63±0,01	23,15±0,03
Жири	48,31±0,14	44,45±0,11	44,59±0,15	46,82±0,12
Волога	3,73±0,82	4,10±0,67	4,39±0,64	4,02±0,71
Зола	4,01±0,08	4,02±0,11	4,11±0,10	3,85±0,09
Клітковина	8,56±0,21	8,29±0,22	9,55±0,19	11,62±0,21
Вуглеводи	10,61±0,24	12,62±0,21	13,73±0,31	10,54±0,36

Білково-ліпідні фракції з насіння ріпаку за вмістом білка не поступаються м'ясній сировині: м'ясо яловичини і свинини містить 18,2-21,6% білка. Білково-ліпідна фракція БЛФ 2 характеризується значним вмістом білка (26,52%). З досліджених БЛФ найменшою масовою часткою сирого протеїну та зольних речовин відрізняється БЛФ 4 (23,13%), тоді як за масовою часткою целюлози ця фракція значно перевершує інші.

Одним із критеріїв, які визначають доцільність застосування нових видів сировини у виробництві м'ясних продуктів в цілому та січених напівфабрикатів, є їх здатність до сполучення із м'ясними білками, тому важливо дослідити фракційний склад білків насіння ріпаку і їх кількісний аналіз. Аналіз фракційного складу білків (табл. 2) дозволяє зробити висновок про те, що білки насіння ріпаку мають у своєму складі високу масову частку водорозчинних фракцій і значну частку солерозчинних фракцій, що є наближеним до відповідного показника м'яса забійних тварин.

Таблиця 2. Фракційний склад білків насіння ріпаку

Найменування сировини	Масова частка фракцій білків, %				
	Альбу- міни	Глобу- ліни	Глюте- ліни	Сума розчинних білків	Нерозчинні білки
Білково-ліпідна фракцій №2 з насіння ріпаку	43,1	20,30	2,14	65,58	34,42

Основними білками ріпаку є альбуміни і глобуліни, присутність яких становить – 63,4% від загальної кількості білка. Висока кількість альбумінів і глобулінів характеризує його як високофункціональний компонент, що разом з м'язовими білками утворює стабільну білкову матрицю в м'ясній системі.

Наведені дані фракційного складу білків насіння ріпаку підкреслюють можливість їхнього використання в якості компоненту рецептури січених напівфабрикатів. Оскільки продукти переробки насіння ріпаку в м'ясній

промисловості здатні збагатити продукт білком, було визначено біологічну цінність насіння ріпаку за складом амінокислот та амінокислотним скором у порівнянні з еталоном згідно ФАО/ВООЗ (табл. 3).

Таблиця 3. Вміст незамінних амінокислот і амінокислотний скор рослинної сировини

Амінокислота	Ідеальний білок ФАО/ВООЗ	Білок насіння ріпаку	
	г/г білка	мг/г білка	%
Лізин	55	65	118,2
Метіонін+Цистеїн	35	55	157,1
Треонін	40	43	107,5
Фенілаланін + Тирозин	60	75	125,0
Лейцин	70	70	100,0
Валін	50	40	80,0
Ізолейцин	40	34	85,0
Всього	350	382	

Вміст більшості незамінних амінокислот, а саме лізину, сірковмісних метіоніну та цистину, треоніну, лейцину і тирозину у білках ріпаку вище, ніж у етalonному білку за шкалою ФАО/ВООЗ. Виняток становить валін з 80% та ізолейцин – 85%. Показники сірковмісних амінокислот: метіоніну та цистину становили 157,1%. Наведені дані свідчать, що білок насіння ріпаку є повноцінним і містить усі незамінні амінокислоти. Першою лімітуючою амінокислотою є валін. Його амінокислотний скор на 20% менший порівняно з ідеальним білком. Другою лімітуючою амінокислотою є ізолейцин, амінокислотний скор якого на 15% менший його вмісту в ідеальному білку.

Проведені дослідження показали, що тип отриманого з насіння білкового продукту впливає на його хімічний склад та функціонально-технологічні властивості. Це необхідно враховувати при використанні харчових білково-ліпідних продуктів як добавок при виробництві м'ясних виробів з метою підвищення біологічної цінності та формування їх реологічних властивостей.

Список використаних джерел:

1. Shevchenko A., Drobot V., Galenko O. Influence of pumpkin seed flour on technological characteristics of bakery products / Ukrainian Food Journal. Volume 11, Issue 1. – P. 90-102
2. Cheung L, Wanasundara JPD, Nickerson MT. 2015. Effect of pH and NaCl on the emulsifying properties of a rapin protein isolate. Food Biophys. 10: 30-37.
3. Stone AK, Teymurova A, Nickerson MT. 2014. Formation and functional attributes of canola protein isolate-gum arabic electrostatic complexes. Food Biophys. 9: 203-212.

Abstract. In the presented work, the prospect of using rapeseed and its processing products in meat products was investigated, in particular, the characteristics and properties of rapeseed were considered - chemical composition, amino acid and fractional composition. Conclusions were made about the biological adequacy of rapeseed protein. The amino acid RATE was calculated and the limiting amino acids were determined.

Keywords: biological value, meat products, rape.